



Sygn. akt I PK 27/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 lutego 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Hajn (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Halina Kiryło

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z powództwa Z.W.

przeciwko Zakładowi [...] Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w C.

o zapłatę ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy i premii,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 3 lutego 2016 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych w B.

z dnia 4 września 2014 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Powód Z. W. domagał się w pozwie wniesionym 1 lipca 2013 r. zasądzenia na jego rzecz od pozwanej Zakładów [...] ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy w 2007 r. i zwrotu kosztów postępowania. Następnie, w pozwie wniesionym w dniu 16 października 2013 r. żądał zasądzenia

na jego rzecz od tego samego pozwanego 49.000 zł tytułem premii kwartalnej za I i II kwartał 2007 r. z odsetkami liczonymi od 31 marca i od 30 czerwca 2007 r. Na podstawie art. 219 k.p.c. Sąd połączył obie sprawy do wspólnego rozpoznania.

Pozwany w odpowiedzi na pozew w stosunku do obydwu żądań podniósł zarzut przedawnienia roszczeń zgłaszanych przez powoda.

Wyrokiem z dnia 18 marca 2014 r. Sąd Rejonowy w C. oddalił powództwo.

Sąd Rejonowy ustalił, że powód zatrudniony był w pozwanym przedsiębiorstwie od 20 marca 1998 r. jako prezes zarządu i od 5 grudnia 1998 r. jako dyrektor naczelny. Na podstawie aneksu nr 1 do tej umowy podpisanego 1 lipca 2000 r. powodowi przysługiwało prawo do premii kwartalnej, która wynosi 15% zysku brutto w danym kwartale. Premia nie przysługiwała w wypadku nieobecności w pracy z powodu zwolnienia lekarskiego i urlopu bezpłatnego w wielkości powyżej połowy dni kalendarzowych w danym kwartale. 19 stycznia 2007 r. pozwana sporządziła oświadczenie o rozwiązaniu z powodem umowy o pracę na podstawie art. 52 § 1 k.p. 7 lutego 2007 r. powód otrzymał świadectwo pracy, z którego wynikało, że jego stosunek pracy ustał na podstawie art. 52 § 1 k.p. Między stronami toczyło się postępowanie o uznanie za niezgodne z prawem rozwiązanie z powodem umowy o pracę bez wypowiedzenia, w wyniku którego Sąd Rejonowy w C. zasądził na rzecz powoda odszkodowanie w kwocie 28.080 zł za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę. Sąd Okręgowy w B. w wyroku z 26 kwietnia 2012 r. oddalił apelację. Na skutek tego wyroku pozwana wydała powodowi świadectwo pracy, które następnie na wniosek powoda sprostowała i określiła, że powód był przez nią zatrudniony do 30 czerwca 2007 r.

Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art. 291 § 1 k.p., roszczenia ze stosunku pracy ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Powód twierdził, że nie mógł wcześniej wystąpić z żądaniem zapłaty premii i ekwiwalentu za urlop, gdyż nie była mu znana data faktycznego ustania stosunku pracy i w tym przedmiocie toczył spór sądowy. Zdaniem Sądu, skoro powód w sprawie IV P .../08 przed Sądem Rejonowym w C. zgłaszał żądanie przywrócenia do pracy, to znaczy, że wiedział, że jego stosunek pracy zakończył się. Z tą też datą, tj. datą zakończenia stosunku pracy stają się wymagalne wszystkie niezrealizowane roszczenia pracownika ze stosunku pracy.

Wynik powództwa restytucyjnego był niepewny i powód winien był liczyć się przegraną w tamtym procesie. Dlatego nie można wiązać wymagalności roszczenia z datą zakończenia tamtego postępowania. Mając na uwadze powyższe Sąd Rejonowy na podstawie art. 291 § 1 k.p. oddalił żądanie pozwu jako przedawnione.

Wyrokiem zaskarżonym rozpoznawaną skargą kasacyjną Sąd Okręgowy oddalił apelację powoda od powyższego wyroku Sądu Rejonowego.

Zdaniem Sądu Okręgowego nie doszło do naruszenia art. 291 § 1 k.p. Przepis ten statuuje bowiem trzyletni termin przedawnienia roszczeń ze stosunku pracy, biegnący od dnia ich wymagalności. O wymagalności roszczenia decyduje chwila, kiedy uprawniony mógł żądać spełnienia świadczenia. Wymagalność roszczenia może przy tym nastąpić niezwłocznie po jego powstaniu lub łączyć się z ustaniem stosunku zatrudnienia. Niewątpliwie roszczenia powoda o zapłatę ekwiwalentu o urlop wypoczynkowy oraz premie kwartalne stały się wymagalne w chwili ustania stosunku pracy powoda, tj. w momencie wręczenia mu wypowiedzenia umowy o pracę w trybie dyscyplinarnym (7 lutego 2007 r.). Nie doszło do przerwania biegu przedawnienia w związku ze złożonym przez powoda powództwem o przywrócenie do pracy. Jednakże twierdzenia powoda, że mógł dochodzić zaległych roszczeń dopiero z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania związanego z nieuzasadnionym rozwiązaniem umowy o pracę, nie znajdują oparcia w obowiązującym stanie prawnym. Ponadto powód zupełnie pominął fakt, że w § 2 umowy o pracę ustalono że premia kwartalna płatna jest do 30-go dnia miesiąca następującego po kwartale. Tym samym złożenie 16 października 2013 r. pozwu o zapłatę zaległych premii nastąpiło ze znacznym przekroczeniem terminu. Nie wystąpiły też żadne przeszkody prawne lub faktyczne do wystąpienia z powództwem o zapłatę w chwili ustania stosunku pracy. Nie doszło także do naruszenia art. 8 k.p. Przepis ten ma charakter szczególny i wyjątkowy, a przez to może być stosowany jedynie w przypadkach nadzwyczajnych. W rozpoznawanej sprawie okoliczności podnoszone przez powoda, zdaniem Sądu Okręgowego, nie wskazują by można było stosować tę klauzulę generalną.

Powód zaskarżył powyższy wyrok Sądu drugiej instancji w całości, wnosząc o jego uchylenie i zmianę w całości przez uwzględnienie apelacji oraz

uwzględnienie roszczenia powoda w całości, a także zasądzenie od pozwanej Spółki na rzecz powoda kosztów postępowania według norm przepisanych; ewentualnie, w razie uznania przez Sąd Najwyższy, że w sprawie nie ma podstaw do uchylenia i zmiany zaskarżonego orzeczenia, o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu apelacyjnym Sądowi Okręgowemu.

Skarżący zarzucił wyrokowi Sądu odwoławczego naruszenie przepisów prawa materialnego, mianowicie: (a) art. 8 w związku z art. 291 § 1 k.p. przez błędne zastosowanie, polegające na uznaniu, że termin przedawnienia roszczeń dochodzonych przez powoda powinien być liczony od dnia rozwiązania stosunku pracy z powodem, podczas gdy roszczenie obejmujące wypłatę premii kwartalnej oraz ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy mogło być dochodzone przez powoda dopiero po prawomocnym zakończeniu postępowania związanego z nieuzasadnionym rozwiązaniem przez pozwaną Spółkę umowy o pracę z powodem w trybie art. 52 § 1 k.p., co nastąpiło 26 kwietnia 2012 r., w następstwie którego dopiero w sposób formalny (przez sporządzenie przez pracodawcę stosownego świadectwa pracy) określono czas pracy powoda w pozwanej Spółce, a całokształt działań pozwanej Spółki w stosunku do powoda wskazuje, że pozwana czyni ze swego prawa użytek, który jest sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa i zasadami współżycia społecznego, a to chociażby przez nieuzasadnione wypowiedzenie umowy o pracę w trybie art. 52 § 1 k.p., przedłużanie postępowania restytucyjnego zainicjowanego przez powoda, a także zwlekanie z wystawieniem sprostowanego świadectwa pracy, by w razie dochodzenia przez powoda roszczeń ściśle wynikających ze stosunku pracy podnieść zarzut przedawnienia, a takie działanie nie może być uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony; (b) art. 295 k.p. przez przyjęcie, że doszło do przedawnienia roszczeń dochodzonych przez powoda, podczas gdy, jak wynika z całokształtu okoliczności sprawy, powód wystąpił przeciwko pozwanemu z powództwem do Sądu Rejonowego, który orzekł, że rozwiązanie przez pozwaną umowy o pracę bez wypowiedzenia nastąpiło z naruszeniem przepisów prawa, co po prawomocnym zakończeniu 26 kwietnia 2012 r. postępowania, sprawiło, że powód mógł dochodzić swoich dalszych roszczeń wynikających ze stosunku pracy,

jaki istniał pomiędzy stronami, tak więc w nin. sprawie doszło do przerwania biegu przedawnienia roszczeń, który rozpoczął na nowo swój bieg od dnia 27 kwietnia 2012 r., oraz zasądzenie od pozwanej Spółki na rzecz powódki kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga jest nieuzasadniona, a zaskarżony wyrok, pomimo błędnego uzasadnienia, odpowiada prawu.

Sąd Okręgowy, (podobnie jak wcześniej Sąd Rejonowy), nie kwestionował prawa powoda do ekwiwalentu za urlop w 2007 r. i premii za I i II kwartał 2007 r., tj. za okres, który powód częściowo przepracował (do 7 lutego 2007 – data rozwiązania stosunku pracy), a częściowo pozostawał bez pracy (od 8 lutego do 30 czerwca 2007 r.), lecz pracodawca tę część rozpatrywanego okresu określił w sprostowanym na wniosek powoda świadectwie pracy, jako okres zatrudnienia. Sąd Okręgowy uznał, że roszczenia powoda o zapłatę ekwiwalentu o urlop wypoczynkowy oraz premie kwartalne stały się wymagalne w chwili ustania stosunku pracy powoda, tj. w momencie wręczenia mu wypowiedzenia umowy o pracę w trybie dyscyplinarnym (7 lutego 2007 r.) i że nie doszło do przerwania biegu przedawnienia w związku ze złożonym przez powoda powództwem o przywrócenie do pracy. Należy uznać, że skoro Sąd mówi o obydwu premiach kwartalnych, to znaczy, że milcząco przyjął, że powód nabył te uprawnienia za cały okres od 8 lutego do 30 czerwca 2007 r., tj. zarówno za okres świadczenia pracy do 7 lutego, jak i okres jej nieświadczenia od 8 lutego do 30 czerwca 2007 r., i w konsekwencji mógł żądać zapłaty ekwiwalentu za urlop oraz premii za obydwa kwartały, w tym za okres w którym już nie pracował. Sąd odwoławczy nie wskazał argumentacji prawnej, a w tym podstawy prawnej takiego przekonania. Jest ono jednak błędne. Zgodnie z art. 51 § 2 k.p., pracownikowi, któremu przyznano odszkodowanie, wlicza się do okresu zatrudnienia okres pozostawania bez pracy, odpowiadający okresowi, za który przyznano odszkodowanie. W świetle ustalonych poglądów Sądu Najwyższego, jest jasne, że okresy pozostawania bez pracy wliczane do okresu zatrudnienia zgodnie z art. 51 § 1 zdanie pierwsze i art. 51 § 2

k.p., nie są okresami zatrudnienia ani okresami uznawanymi za okresy zatrudnienia, lecz jedynie podlegają zaliczeniu do stażu pracy (okresu zatrudnienia). Stąd też w tych okresach pracownik nie nabywa praw pracowniczych zależnych od istnienia stosunku pracy, jak np. prawo do urlopu wypoczynkowego (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 września 1990 r., III PZP 15/90, OSNCP 1991 nr 4, poz. 45 oraz wyroki z dnia 14 marca 2006 r., I PK 144/05, OSNP 2007 nr 5-6, poz. 68; z dnia 24 lipca 2006 r., I BP 1/06, OSNP 2007 nr 15-16, poz. 216; z dnia 12 kwietnia 2007 r., III PK 261/06, LEX nr 509048; z dnia 17 września 2008 r., I PK 1/08, OSNP 2010 nr 3-4, poz. 37; z dnia 10 marca 2010 r., II PK 265/09, LEX nr 602244 i z dnia 16 czerwca 2011 r., I PK 272/10, LEX nr 1001283). Wskazany w art. 52 § 1 k.p. okres „pozostawania bez pracy, odpowiadający okresowi, za który przyznano odszkodowanie”, nie jest rzeczywistym okresem pracy, lecz oznaczeniem ilości czasu, którą należy wliczyć pracownikowi do jego okresu zatrudnienia. Z tego względu, w okresie po ustaniu stosunku pracy, a więc po 8 lutego 2007 r. powód nie mógł nabyć prawa do żadnych świadczeń uzależnionych od pozostawania w stosunku pracy, jak w szczególności prawo do urlopu wypoczynkowego i premia kwartalna. Zupełnie niejasne jest też powiązanie tego prawa z datą wskazaną w świadectwie pracy. Skoro powód nie świadczył pracy od 9 lutego 2007 r. wskutek rozwiązania umowy o pracę, to samo stwierdzenie przez pracodawcę w świadectwie pracy, że powód był zatrudniony u niego do 30 czerwca 2007 r. nie mogło zmienić faktu niepozostawania w zatrudnieniu. Ewentualnie powód mógł mieć roszczenie o ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy w wysokości proporcjonalnej do okresu zatrudnienia od 1 stycznia do 8 lutego 2007 r. oraz premii za pierwszy kwartał w wysokości proporcjonalnej do przepracowanego czasu, jeśli spełnił warunki premiowania. Jednakże co do tych ewentualnie możliwych roszczeń należy przyznać racje Sądowi Okręgowemu, że powód powinien był je zgłosić w dacie ich ewentualnej wymagalności, tj. w dacie rozwiązania stosunku pracy (co do początku biegu przedawnienia roszczenia o ekwiwalent za urlop zob.: 29 marca 2001 r., I PKN 336/00, OSNP 2003 nr 1, poz. 14). Nie były to bowiem roszczenia, których wymagalność mogłaby być w jakikolwiek sposób łączona z sądowym stwierdzeniem zasadności roszczeń związanych z wadliwym rozwiązaniem

stosunku pracy (zob. uzasadnienia wyroków z: 17 lutego 2000 r., I PKN 539/99, OSNP 2001 nr 14, poz. 463; 4 marca 2010 r., I PK 186/09, OSNP 2011 nr 17-18, poz. 224). Sąd Najwyższy podziela też, w tym tylko zakresie, stanowisko Sądu Okręgowego, że nie ma przesłanek do uznania, że strona pozwana naruszyła art. 8 k.p. podnosząc zarzut przedawnienia. W szczególności nie wspiera poglądu skarżącego twierdzenie, że pozwana „niezasadnie rozwiązała z nim stosunek pracy na podstawie art. 52 § 1 k.p., następnie przedłużała postępowanie restytucyjne zainicjowane przez powoda (trwało ono 5 lat), a także zwlekała z wystawieniem sprostowanego świadectwa pracy”. Sam fakt rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia nie daje bowiem podstaw do odstąpienia od przepisów o przedawnieniu, a twierdzenie o celowym przedłużaniu procesu o przywrócenie do pracy nie ma potwierdzenia w ustaleniach przyjętych przez Sąd Okręgowy w podstawie zaskarżonego wyroku.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy, na podstawie 398¹⁴ k.p.c., orzekł jak w sentencji.

kc